

LO CAMP DE TARRAGONA

PERIÒDICH CATALANISTA

Any 2.— Núm. 57.—Diumenge 1 de Setembre de 1901.

LO QUE VOLEM

«Volem la llengua catalana ab caràcter oficial y que sian catalans tots los que desempenyin càrrecs públics: volem Cortes catalanas, no sols per estabuir nostre dret y lleys civils, sino tot quant se refereixi a la organizació interior de nostra terra: volem que catalans sian los jutges y magistrats y que dintre de Catalunya's fallin en última instancia ls plets y causas: volem ser arbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions y impostos, y volem, en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exercit espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa y estabuint que la reserva regional forsose presti servey tan sols dintre Catalunya.» (Del manifest de la Unió Catalanista de 16 de Mars de 1897).

Odi als castellans?

Ab motiu de la visita que ls chors de Clavé han fet a Valladolid y Santander, y de las mostrars de simpatia que per abduas parts han sortit a relluhir, alguns periòdichs d'aquesta localitat han aixecat un himne en loor d'aquesta germanor, y ab un cop de ploma han soterrat a aquests fills espúreos que s'empenyan en qu'entre uns y altres hi ha grandíssima diferencia.

Això és lo que dihem nosaltres, que hi ha gran diferencia; però no lo que diuen aquests periòdichs, que s'odian als castellans, y entenguis per castellans als que no són catalans.

Los catalanistas sostenim y sostindrem sempre que existeix una gran diferencia entre ls vers caràcters català y castellà, però neguem en absolut qu'en nostre cor hi n'hiu l'odi que ns volen suposar.

Es precis que s'aclari un xich aquest supost odi, ò que se'n culpi, si existeix, i qui per son procedir se'n fassi mereixedor.

Fora dels que tractan, dintre'l comerç, al castellà, tots los demés, lo jutgem per la mostra que n' tenim a casa nostra.

Aquesta caterva d'empleats; aquest semillero de sangoneras que s'arrossegan per las inundadas salas oficinescas; aquestes caras pàlidas de mirada inquieta, de parlar desvergonyit y, mal que ls pesi als que diuen que ls castellans són cortesos per excelencia, molt poch atent; aquests sers que ns escoltan sense aixecar la vista dels papers llardosos que tenen demunt del pupitre, que troban obsom y di no ls dona la gana de dalsi i tan tanta i ruidican y ns disgustan.

Aquests... que sempre estan desposats a parlar miserablement la mà, pera fer com una gracia lo que tenen deber de fer, són los que ns fan creure que tots los que parlan com ells, són iguals, y aquesta és la causa perque generalment existeix una rancunia, molt fundada, si, però que no resa ab tots los habitants del resto d'Espanya.

A mi m'ha passat moltes vegadas, tenir de menester un document de precis, y tot y sabent de quina manera deu de arreglar-se pera qu'estiga prompte llist, no m'he atrevit a ficarme la mà a la butxaca y treure un duro. ¿Y perquè? Perque tement trobar-me ab un home digne, tenia por que me'l tirs per la cara fent-mela enrogir al devant de tots. Però no temau, no; no vos lo tirarán may per la cara, y si ho fan, no será per excés de dignitat, sino per falta de modos, perque será exigua la quantitat.

Culpis puig a n'aquests de l'odi infundat que generalment se té als castellans, y no se ns atribueixi a nosaltres, que plorèm devant la miseria de moltes regions d'Espanya.

Ataquines recorda al català caritatiu y bondados que li ha reconstruït bona part del poble y Valladolid reb ab los brassos oberts als catalans y Santander ab Valladolid. ¿Hi ha res més natural? ¿Seria lògich que després d'un favor se rebés una cosa? ¿Puig a que vé aqueixa mena d'extranyesa perque catalans y castellans s'abressin?

Catalunya ayma als qui, com ella, treballan pera viure; però si tots los espanyols fossin com los que tenim a casa, com aquests qu'he dit, Catalunya tinguís per ben segur que odiaria a Espanya.

A n'aquell mateix centre de pervesió anomenat Madrid; aquelles Cortes d'ahont cada dia ne rebem novas ordres encaminadas a arruinar-nos; aquella provincia que han malehit més bocas que habitants té l'Espanya, allí, també hi han sers tan desgraciats com nosaltres, y a aquests no ls sentim a Catalunya, perque la xarrameca dels polítics ofegosa plans que són tant de dordre com los dels demés.

No odian donchs los catalanistas als castellans; odian sí, a l'enemich comu d'Espanya, als que viuen ab l'esquena dreta a costa del presupost y, per lo tant, a costa nostra y dels espanyols honrats y laboriosos; odian a tota aquesta burocracia pervertida que s'escampa per tots los indrets de la península fugint dels herms del centre; odian als qui no mirant altra cosa que'l profit personal han perdut quantiosos territoris y perdrán si no s'esmenan las regions més ricas d'Espanya; odian, en fi, tot lo que significa opressió y tirania, perque acostumats a la vida de la llibertat aquesta vé a formar en ells com una segona naturalesa.

Es puig quant s'ha dit respecte a nosaltres, miras mesquinas y perversas, encaminadas a desvirtuar una causa, molt

dolenta pera segons qui, molt sana y profitosa pera ls que desinteressadament estiman a Catalunya com a la dona que ls ha criat a l'escalf de sos pits.

RICART ROCA.
Barcelona, Agost de 1901.

Llògica madrilenya

Llegeixo en los telegramas de *La Veu de Catalunya*, del dia 27 d'aquest mes, lo següent paragraf:

«El Imparcial aplaudeix las reformas de la segona ensenyansa. Diu qu'encara que siguin moltes las assignaturas, los alumnes no estarán a classe més que quatre horas diarias.»

Això qu'és un grós disbarat pera tothom que tingui una mica de sentit comú, és un mèrit pera ls diaris de Madrid.

No's necessita més que llegir depressa y corrents l'actual plan de Batxillerat, pera convencers qu'está fet, com vulgarment se diu, ab los pèus, sense que hi hagin intervingut gens la rahó y la consideració d'estar destinat a criaturas.

Las assignaturas hi són en tan gran nombre, que una de duas: ò ls alumnes haurán de treballar deu ò dotze horas diarias pera saberne un poch, ò bé, si's compleix lo que diu *El Imparcial*, no sabrán res de cap d'ellas. En lo cas primer, no hi haurá cap noy de bona voluntat y clara intel·ligencia que a l'acabar lo Batxillerat no sigui un epusé incapas de seguir cap estudi serió, perque'l seu cervell s'haurá fet malbé pels grossos esforços a que molt prematurament s'haurá vist obligat.

En lo segon, en lo que pera *El Imparcial* constituïx un mèrit, tots los alumnes sortiran uns pedants semblants als

periodistas madrilenys y als nostres ministres, que parlarán de moltes coses sense saberne res més d'ellas que'l nom y'l del professor que ls ensenyará l'assignatura.

Malgrat aquest dilema que no té rēplica lògica possible, los diaris madrilenys de mayor circulacion aplaudeixen al ministre d'Instrucció pública per sas reformas de segona ensenyansa. ¿Pot darse més falta de sentit comú, més proba de la lleugeresa d'aquells periodistas y més exacta pintura del caràcter madrileny?... Fets tots ells a l'estúpit joch de paraulas, acostumats a tractar los assumptos més importants ab frasses fetas y guasas a lo Romero, ¿quin altre ideal han de tenir sino formar a semblansa seva la juventut estudiantil? Si la seva intel·ligencia, encar que'l Dr. Robert digui que tenen lo cervell més ben equilibrat d'Espanya, és tan curta y tan esgarrada que sols los disbarats capeïxen, ¿no és lògich que sols disbarats siguin las sevas obras? Y quant cregin haver dat en lo quid de fer una joventut com ells tonta y vanitosa ¿què d'estrany té que somriguin satisfets?

Impossible és esperar res de bō de aquesta gent: ells s'ofegan y volen arrastrarnos ab ells; més nosaltres no ho hem de permetre. Teballém tots pel cumpliment de nostres ideals, busquem salvació en nostra forsa, procurém que triomfin las Bases de Manresa y deixém de part una rassa pròxima a morir socialment.

E. SOLÉ.
Vinebre 27 d'Agost de 1901.

GOSAS D'ESpanya

Assamblea pescadora

Lo diumenge prop-passat y desde aqueixas columnas mateixas, m'entretenia esbrinant mon judici sobre'l remey qu'encara hi ha pera la classe pescadora.

En l'article de referencia y després d'exposadas las generals resolucions que deurian adoptarse, insinuava's feya precis un estudi serió y detingut sobre la classe pescadora, portat a cap per aquells que poden ferho y al mateix temps hi tenen obligació.

Com que per regla general (descartats los que viuen de la pesca) tots los demés són profans, y entre'ls de la terra, sols hi entenen un xich los qui per caritat, voluntat ò bé obligació, hi fan un serió estudi, se fa necessari buscar en ells mateixos y consultarlos, sobre lo que deu ésser per anar de cara al dia.

Y tant és aixis, que qualsevol podrà haver observat sens pendrer molestia, és aquest un estament, ofici ò art que no té cap atractiu d'estudi, per més d'ésser la mar sempre atractiva y falaguera, siga això degut a sa terminologia diferente per complert dels de la terra, siga per lo exposada que está sempre sa vida,

y sols s'han sentit engrandit son cor. Las petjadas dels vells han sigut sempre'l motlo de sos pèus y l'embrandida del progrés, sols los ha fet anar endevant un xich, quan la rutina y l'ignorancia s'han declarat en quiebra devant la realitat y la forsose experiencia.

Això no vol dir, ni molt menys, que ells no sápigun veure y comprendre lo que ls convé pera alleugerir sa aflictiva situació y mellorar sa vida; tampoch vol significar qu'ignorin per complert tots los adelantos que's podrien realisar en profit y benefici de la classe; ans al contrari, ells y no altres són los senyalats a reunir-se en universal assamblea y exposar senzillament lo que senten pera mellorar los interessos de la costa; ells y no d'altres són los cridats pera exposar a la Superioritat en la forma que sápigun ferho y en recta conciencia, tot quan siga, a fi de que'l Govern y las Comandancias llegalisn ab veritable coneixement de causa, y tallant abussos, fomentin lo progrés en cada una de las localitats sotmesas a son estudi.

No diré jo qu'entre'ls pescadors, molts per no dir la generalitat, no fossin inútils pera portar a cap tant profitosa informació. Estich plenament convensut que molts sempre tenen al devant l'interés, en forma de fills que ls demanan pá, y aqueixos tals, no acontentanse ab lo ordinari, miran sempre guanyar més, encar siga contra lley y justicia, y no pensan que, en l'extraordinari d'ayuy hi ha'l pá ordinari de dema que no tindrán pera donar als fills de sos fills. De l'ordinari viu l'home, no de l'extraordinari.

Aquests tals hi ha que descartarlos, puig, pera la justa y recta informació, se necessita un esperit deslligat de tot interés, pur en sas miras, d'exemplar conducta, juiciós y reflexiu en totes sas determinacions.

D'aquests n'hi ha alguns en quiscuna de las poblacions de costa. Regularment aquests són individus senyalats, a quins los seus companys respectan com lo temps respecta sas casas y familias patriarcales.

Observants continus de la legalitat y justicia de la pesca, reflexionan sobre'l temps esdevenidor y oviran en no llunyá periode de temps, la crisis de la classe. No domenyats per cap mira interessada, veuen lo remey ahont veritablement és y saben lo modo d'aplicarlo.

D'aquestas familias y d'aquests individus ne deurian guardar nota en las Comandancias y tindre en ells un Consell nato en totes ocasions y circunstancias.

¿Qui mellor qu'ells pot informar sobre la lley de pescar? Més ben dit, ¿qui com ells pot aconsellar profitosament a la Superioritat en sas determinacions?

Avuy, donchs, que'l digne Magisteri's reuneix en nombrosas assambleas pera deliberar y pendrer justos y profitosos acorts en benefici de l'Instrucció y educació dels pobles; avuy que'ls agricul-

tors, devant la espantosa torrentada qu'amenassa ls seus interessos, han axecat lo dich de sas Cambras agricolas y's reuneixen en Concill pera acordar lo més convenient a fi de salvar de l'imminent naufragi'ls béns de la terra; avuy que tots los oficis se confederan y suman forsose pera empender la gigantesca lluyta contra'ls traydors a la justicia en detriment de sos més cars interessos; avuy, per fi, que las Juntas, Cambras, Concells, Assambleas, Meetings, sembla estant de moda y se'ls *judica* lo medi més apropiat, més exacte y més oportú pera fer triomfar la justicia, la veritat y'l bé... precisa regoneixer la necessitat de Assambleas ò Juntas pescadoras, compostas de personas dignas y significadas, no pera buscar ab violencia la justicia y la lley, ni disffressar aspiracions egoistas y malvadas de certs cacichs, sino pera obrir amplia, justa, llegalitima y veritable informació, sobre quina base, la Superioritat, fundés l'articlat de la lley de la pesca.

Per aqueix camí la Superioritat tindria clar coneixement dels abusos que's cometen, y mediant aqueixos Concells permanents en cada població, desperts defensors de la lley, podria descansar lo Govern y més tranquillas las Comandancias, sápiguen que'l progrés fóra un fet y ls pescadors anirian de cara al dia.

Ja que l'art de pescar es quasi del tot fosh pera'ls de la terra; ja que sols los pescadors són qui poden informar ab coneixement de causa; ja que per altra part, no poden ells anar endevant y progressar en lo verdader sentit de la paraula, puig, no reuneixen medis, ni tenen temps, ni condicions; urgeix nomenar per la Comandancia aquestas Juntas, y escoltar las resolucions que en sos concells imparcialment adoptin.

En aqueixa forma establert, l'acció del Cabo de mar será guarda de la lley devant la Junta, y aquesta será vetlladora continua del cumpliment del deber de aquell. Allavors la Comandancia pot esmunyir del tot molts compromisos, no admetent cap demanda que no siga per la Junta de la localitat y si lo que's demana pot ésser en detriment de las altras poblacions ò bé de las passas, ahont se ven lo peix, allavors consultar lo parer de las demés Juntas interessadas.

D'aquesta manera's pot llegalisar fins l'última coma y la lley pot ésser tan perfecta com és possible, humanament parlant. D'aqueix procediment se dedueix y s'fa necessari l'autonomia de las Comandancias ab dependencia de l'Estat Espanyol, poguent tindre los pescadors representació legal en los Cossos legislatius, pera defensar sos interessos devant la suposada usurpació de las altras regions de la costa.

Lo qu'hi haja sobre això ho exposarém, ajudant Déu, en altres articles, y precisarém nostre pensament.

ITSELEC.

ELEGINT OBRA D'ART

Era l'hora calitjosa del mitj dia quan l'Andreu, a la botiga, perosament sentat, tot jugant ab la mitja-cana, cavilós com estava, pensá en regalar alguna cosa a sa muller per lo pròxim sant de ella.

Y aná repassant, a veure que estaria més bé que fós de l'agrado de sa esposa: un anell ja li havia regalat quan festejavan; las joyas quan se casaren; un vano... una sombrilla... un *necesser*... tot, tot ja li havia regalat, de tot tenia ja.

¿Sembla estrany lo difícil qu'és elegir bé un regalo!

Un trajo qu'és lo que *vesteix* més pera surtir del pas, això ho havia de descomptar l'Andreu, ja que la seva Assumpta no tenia més que baixar a triar a la botiga, la que estava tota a sa disposició com tota la dependencia, atenta sempre en complaire a la senyora de l'amó ò del principal com se'n diu ara.

Y l'ex-salta-taulells seguí rumiant, escorcollant en sa imaginació, quan tot d'una, com si li acudís una lluminosa idea, deixá la mitja-cana, s'axecá, demanà'l *sombrero* que li entregá l'aprent y surti decidit, tot estirantse l'americana y arretglantse la corbata.

¿Quina llástima! Entre tantas figuras, medallas y rellèus que tenia'l *sancti-diguixi* no trovarhi l'Assumpció de la Verge ab qual imatge havia pensat l'Andreu obsequiar a sa esposa pel seu sant.

Y ab tot y'ls oferiments del guixaire, ab un cop d'ull l'Andreu vegé que'l *sancti-diguixi* no tenia lo qu'ell cercava.

Alashoras se recordá d'aquell artista qu'encar que no treballava tant com lo guixaire, deyan qu'era molt bō y seria

molt qu'ell no'l tragués d'apuros. Perque en veritat, com deya l'Andreu, no hi ha res que a un lo disgusti més que no li resultin las cosas tal com un se las ha proposadas després de pensarlas molt.

Per això, actiu com era, se decidí pujar las inacabables escalas que'l portaren al taller-golfa de l'escultor Marián.

Aquest lo rebé ab sa caracteristica fredor y mitja indiferencia a l'Andreu.

A l'Andreu! Ell que hi tenia la ma trencada y era com una especialitat en això de tractar parroquians!

Mes ab tot exposá lo que volia, y era una imatge de l'Assumpció pel dia del sant de la seva senyora. Volia una obra d'art, que no hi escatimés res l'artista, una obra digna... però... però... que no costés gayres pessetas; perque ls comerciants com ell, tots ne sabien de comptar.

L'artista, devant las pretensions del botiguer, contestá en un tò que no desdeya del de l'arribada, tot dihentli:

—Ja's véu que vostè s'equivoca; lo serviria mellor un *sancti-diguixi*; que aquí no s'acostuma a regatejar l'Art, y si molts cops se ns exigeixen dimensions y demés, no sabem avenir-noshi en que sigui regatejat son valor.

Y'l comerciant, mitj picat en son amor propi, s'apressará a posarse, encar qu'en va, en bon lloch devant l'artista, tot dihentli:

—No; sino m'ha entès prou bé, vostè. Li deya perque no's cregués qu'era una imatge en gran pera un altar, sino qu'és pera regalar y posar en un *escaparat*. Aixis que fassila com li sembli, no hi planyi res, y... sobre tot ben bonica; y inconscientment afegí: ¡ah! que no costi massa... ¿sab?

D'aquell munt de fanch treballat ab fe per l'artista n'aná cixint la Verge en l'Assumpció clara, son discurs sa assumptió gloriosa.

Primerament, sols se comprenian los contorns; després las linias foren més marcadas, y poch a poch, com a un misterios *fiat*, anava formantse, prenent vida ab ella filtrantshi una ánima reflexo de la del artista que aquest li anava imprimint a l'imatge.

Després Marián contemplá la seva obra, embastada encara y se'n senti satisfet.

.....

L'imatge estava acabada. Pocas vegadas com aquella, Marián s'havia trobat tan satisfet, fruhint l'intima y plena convicció d'una obra feta a conciencia.

Y gojós, en silenci, l'aná fruhint aquella satisfacció que l'omplia més que la mateixa sanció del públich y'l valor material que li pogués produhir l'obra.

—¡Gracias a Déu qu'está acabada! exclamá l'Andreu, entrant al taller de l'artista.

Després mirá y remirá d'aprop, de cara y de perfil a l'imatge, y decantant lo cap ab gesto de poch satisfet, exclamá: —Psi... ja está bé, però, que voi que li digui... no m'oca prou, no m'acaba de satisfier. Molt menys satisfé a Marián la rahó del botiguer que no a aquest l'imatge, que no comprenia.

Després refentse Marián de la mala impressió, afegí:—Ja li vaig dir jo que per vostè li hauria anat més bé un *guixaire*; mes demaná una obra d'art y aquí té la més perfecta que he fet en la vida.

Callá'l botiguer y mitj resignat acceptá l'imatge, mes tot seguit preguntá'l preu de la mateixa.

—Trescentas pessetas—contestá secament Marián—¡300 pessetas!...—Y'l botiguer qu'era home de gust, no pogué ferse càrrech de que un trós de fanch treballat arribés a valdrer tants diners. Ell que havia de trasbalsar mitja botiga y a vegadas per no vendrer cap cana de tela!

Y més ab lo cap que ab la boca, l'Andreu va dir que no las daria tantas ni bastantas menys de pessetas per l'obra.

Allavors comensá la seva tasca regatejant, oferint, anantse'n, tornant y repetint lo desbaratat ab lo preu que anava l'artista.

Mes aquest callat fins allavors ab aparent calma com la mar quieta, interrompí son silenci dihent tot guspierantshi ls ulls:

—Acabém d'una vegada: se queda ò no's queda ab l'imatge?

—Per aquest preu, may—contestá ab tò fort l'Andreu.

A las-horas lo rostre de Marián deixá entreveure que un genit colèrich deixava solta la brida; que un artista indignat se sentia ferit en lo més fons; y l'artista, ulls com fugint de sas conças, ab brassos com ferro y mans com estenallas, s'abressavan y clavavan a la seva obra magna, y tot repetint entre dents

may! ¡may! s'adelantà a la finestra, i sens que l'Andreu ho pogués evitar, descarrregà la preciosa càrrega que abaix al carrer calviu convertida en un munt de fanch civillat.

Abaix quedà una obra desfeta, a dalt un cor trossejat.

L'esposa de l'Andreu no la tingué l'Assumpta regalada per son espòs; però que hi fà, si'l seu marit qu'és home de gust li regalà dos medallons de guix que a més de fer bastant bonich, són més barats y abans que tot és saber contar, és saber fer negoci....!

LLUÍS BENAIGES.

Comentaris

Més descastats

No puch menys d'enviar la meua més coral felicitació al Sr. Unamuno, bilbahí de la classe de descastats y rector de la Universitat de Salamanca, per lo seu notable parlament llegit en los Jochs Florals de Bilbao, y'l felicito encara més per l'oportunitat en que ho ha fet.

Realment se necessitava tota la valentia d'un descastat pera atrevir-se a dir, entre mitj d'un poble qu'estima a sa Patria y sa llengua tant o més que nosaltres a la nostra, que tot això de patrias chicas deu desaparèixer, que'l seu idioma natiu no té rahó de ser y que per lo tant deuen enterrarlo santament com s'enterra un objecte anticuat y inútil.

Es clar que tals manifestacions produhiren un esclat de crits y protestas, que obligaren al Sr. Unamuno a menjar-se unas quantas quartillas, que no s'atreví a llegir a pesar de la seva valentia.

Los que som partidaris de l'autonomia de las regions no ns podem deixar dels Unamunos ni dels Romero-Robledos; fan més ells pel triomf del regionalisme, que todas las nostras propagandas. Exemple, lo que ha succehit a Catalunya: ha fet més catalanistes en Romero ab los seus atachs injustificats, que en Permanyer, venerable apòstol de la nostra causa. Estem més que segurs que a Basconia passarà lo mateix: la pitada del docto catedrático de Salamanca aixecará l'esperit dels entusiastas fills d'aquella terra, y d'aquí quatre dias lo partit autonomista veurá engroixidas sas filas.

Reiterem, donchs, al Sr. Unamuno la nostra felicitació, y ensemps li recomanem que segueixi pronunciant o llegint discursos com lo dels Jochs Florals de Bilbao.

Cosas d'Hisenda

No hi puch fer més: cada vegada que lleigeixo en los periòdichs notícias econòmicas m'hi fixo molt; perque quasi todas van dretas a la butxaca dels que paguem, y despres de ben fixat... trobo que el meu mestre m'ha robat los diners, o de matemáticas no'n sé ni un borrall.

Dich això perque després d'haver llegit que durant los set primers mesos d'aquest any los ingresos pujaren a 546 milions 510,068 pessetas y ls gastos a 410 milions 03,186, me trobo ab una notícia segons la qual lo Banch d'Espanya s'ha negat a aflijar més diners al Govern pretextant que té encara 924 milions en pagars d'Ultramar.

Ara fassin lo favor de comptar ab los dits, com feya la vella, y dirme com s'explican que sobrantli al ministre de Hisenda uns 136 milions en set mesos, s'entretingués demanant més diners al Banch d'Espanya.

Tal vegada serà tafaneria, però també m'he fixat en un altre cosa. Todas las notícias y estadísticas que surten d'allí donda se cobran las contribuciones, com digué referintse al Ministeri d'Hisenda, un vehi nostre molt aficionat a fer.... frases malgré lui, diuen lo mateix: que anem tan bé y que's cobran més diners que las quantitats presupuestas, lo qual vol dir que tancarém el ejercicio ab un superavit bastant gròs, s. e. ú. o.

Potser los hi semblará que peço d'ignocent, però llegint aquestas cosas me posava tot alegre pensant: ara si que'n lloch d'anar a pendre banys a la Rabassada, podrás, l'estiu vinent ab la rebaixa que't farán en la contribució, deixarte caure per Sant Sebastián o per alguna altra platja de moda. Però quan tot feya esperar que en la mania de crear nous impostos havian ja fet a tots y per aquest cantó podiam dormir tranquils, vaig llegir l'altre dia que'l Sr. Urzaiz prepara nous projectes d'hisenda pera que las empresas extrangeras paguin en or l'impost d'utilitats, y que'l transport dels gèneros que passin de trànzit per Espanya, també paguin lo nòlit en or. Com poden compendre aquestas disposicions no poden ésser més pràcticas.

Podrá ésser que sempre pensi mal, com deya un company en la premsa, però m'jugaria ls beneficis que ns portará la liquidadora, que l'Urzaiz vol fer carambola per taula. ¿En què m'fixo? Donchs en que ja fa molt temps que li balla pel cap això de l'or com si'tingues una verdadera obsessió, y ja veurán com aquixa obsessió la pagarán en or los drets d'aduanas, qu'és allí ahont se tira.

Tots aquestos amohinos los té'l ministre d'Hisenda sobrantli diners; calculin lo que passaria si hi hagués déficit en lloch de superavit, encara que això últim no ho creuré may, diguin lo que vulguin las matemáticas madrilenyas, que pera mi no corresponen ni pertencien a las ciencias exactas.

¡Com allí tot está cagarat!

Maniobras navals
Los franc sos van fer maniobras navals; los inglesos també las feren, encara que tot l'any no fan altra cosa. Nosaltres

que per damunt nos Pirineus rebém la influencia francesa y per Gibraltar la inglesa, no podiam sustrèurens ni deixar de fer maniobras ab nostra esquadra. Dit y fet; se circularen las ordres oportunas als departaments y todas las nostras carracas navals feren cap a San Sebastián y d'allí a Bilbao.

L'únic barquet de cara y ulls que hi ha a l'esquadra (?) és lo «Rio de la Plata», que no té més enllà de dos mil toneladas y fou construhit a l'Hayre. Tots los demés no són altra cosa que caixas de ferre, ab mitja dotzena de canóns pera fer salvas y parin de comptar. Per cert, un periòdich portava'l nombre de disparos fets pels baixells de guerra: lo «Pelayo», de 107 sis blancos; lo «Victoria», 189 sense fer cap blanco; la «Numancia», 121 per 13 blancos, y'l «Rio de la Plata», de 4 dos blancos. Aquest últim encara menos mal, però lo qu'és los altres devian tenir malament lo pols pera fer 19 blancos de 417 disparos. Qui no s'aconsola emprò, és perque no vol, y sinó escoltin al mateix periòdich: «las maniobras han sido muy difíciles y sorprendente tanto disparo dentro de una zona tan pequeña. El contralmirante Cámara ha demostrado su gran pericia en los ejercicios que presenciados desde el «Giraldá» han causado grandísimo efecto.» Aixís s'escriu l'istoria.

¿No han observat que'l «Carlos V» no és a la llista dels baixells que feren disparos? Donchs no pensin res de mal; és que no porta canóns ni més ni menys que aquell célebre «Cristóbal Colón» que se'n va anar a la guerra.... sense armament.

Acabadas las maniobras, sorti lo «Nuñez de Balboa» de la ría de Bilbao pera veure un temps feya, per si podia sortir l'esquadra. Fora de la barra observá que hi havia un xich de boya a la costa, que'l vent era fresco y la mar rissada; ja poden suposar qu'ab un temporal aixís no's podia sortir.

¿No dirian que'n sortirá de todas aquestas maniobras? Una propuesta de recompensas, perque això sí, de tot ne fan sustancia.

Y pensar que'ls francesos y inglesos han fet unas maniobras de per riurer! Quina enveja ns deuen tenir!

Pera un tot; pera'ls mestres res
Escoltin y apuntin lo que diu en Romanones, en lo preàmbul de las reformas de segona ensenyansa.

«Ha de ofrecerse como obstáculo infranqueable al necesario desenvolvimiento de los proyectos de reforma sobre enseñanza la penuria de nuestro tesoro que no consiente nuevos gravámenes por lo exiguo del presupuesto que se dedica a Instrucción pública.»

Ja ho veuen; pera educar al poble no hi ha diners, però pera augmentar cada any lo presupost de guerra y de marina, no miran si'l tresor esta en penuria o no.

Ben mirat, ¿pera què necessitem que hi hagi bons professors y bons mestres? Pera res, perque hem sigut, som y serém un poble guerrero, y antiguament hi havia molts guerreros que no sabian llegir ni escriurer.

¿Y encara hi ha joves qu'estudian per mestre! Sembla mentida.

NOTAS FILOLÓGICAS
Una paraula de daptosa ortografía ABANS ó AVANS

Aquesta paraula se deriva del llatí ab-ante (preposició y adverb), y si bé, segons la etimologia, sembla que hauria de ser abans, no obstant hi ha una regla ortográfica que demostra lo contrari. Aquesta regla la formulo de la següent manera: «Quan la consonant b está en llatí entre vocals, si ha de passar al català, també entre vocals, aquesta b se converteix en v.» Exemples:

- labium labi
- caballus cavall
- gubernus govern
- amabam amava
- tabernaculum tabernacle
- probare provar, etz.

Hi ha qui diu que la paraula objecte d'aquesta nota ha de ser abans y no avans per rahó d'estar composta de dos elements (ab y ante); però puch contestar que lo ésser composta no té res que veure ab los cambis fonics que puga sufrir, com se demostra ab avuy que ve de ab-odie y s'escriu ab y no ab b. Ademés, hi ha mots que pertanyen indubtablement a la meteixa familia etimológica del adverb avans, y todas portan v en lloch de b. Exemples:

- avans ó avens (sustantiu)
 - avansar (verb)
 - davant (adverb)
 - avant (id.)
- Precisament en la paraula avans, la llengua castellana segueix la meteixa regla ortográfica que la catalana, y en los diccionaris d'aquella llengua se troba avante que vol dir exactament lo mateix que'l català avans (antes) y avant (adelante).

Crech, donchs, que avans és l'única y veritable forma ortográfica que ha de donarse a la paraula que ha sigut objecte d'estudi'n aquesta senzilla nota filològica.

GABRIEL NOGUÉS Y GARCÍA, Valls 28 d'Agost de 1901.

Notas d'Art
En Carles Mani

Entre la juvenalla d'artistas qu'actualment s'están formant a Catalunya, la personalitat del nostre país l'escultor en Carles Mani s'hi destaca d'una ma-

nera especial molt digna d'ésser estudiada. Las sevas obras són un reflecse del propi temperament: tímidas en sa concepció y en lo que en tota obra d'art se relaciona ab l'època que l'ha produhida; atrevidas en son desenrotlló per l'influencia de certa forsa interior, de cert no se què peculiar a l'ànima de l'artista, que sura per demunt de tots los càlculs y de todas las rahons. La preocupació de la gran massa profana també la sent constantment en Mani: lo dubte dels moments de gestació s'entreveu en todas las sevas obras; las vacilacions, en cambi, no s'observan fins a l'acabar la tasca, en lo darrer cop de mà, que'n diriam Y entre mitj d'aquests extrems, entre'l tanteig nerviós del comensament y'l retocch definitiu; una mena de seguretat, una mena de fermesa que s'imposa a l'humana observació.

Fa alguns dias, me vingué a las mans una Revista en la que s'hi publicava un article crítich de las obras enviadas pel nostre artista a la darrera Exposició de Madrid. A tom d'un seguit d'elogis que me semblaren moltíssim justificats, feya notar l'articulista la semblansa de l'escultor català, ab en Rodin, lo gran artista francès. Las obras d'aquest gran mestre, no hi ha dubte qu'influiren en l'ànim del nostre país, quan, durant la seva estada a París, tingué ocasió d'admirarlas; però aquesta influencia no passará més enllà d'una revelació; no si-gueren pera'n Mani altra cosa qu'una claretat d'aurora, una afirmació clara y precisa de lo qu'havia entrevist embolcallat per la boya la seva ànima d'artista.

Pera que la tasca del jove escultor tingues semblansa ab la del mestre francès, no li calia anarse a bejear en l'atmosfera d'Art qu'envolta aquellas famosas obras; bastava que una ànima concient li senyalés l'instanc en que havia de dexarla per llesta, deslliuranta dels efectes d'un seguit de preocupacions filtradas a ne'l cervell de l'artista, d'un concepte fals de l'art, adquirit com una mala febre en un ambient contagiós.

La conciencia d'aquell moment precís que senyalava l'Yxart entre'l primer borrador d'un escrit y las successivas còpias esmenadas, això és: la facultat perceptiva, la visió exacta, de las fitas que senyalan ahont acaba lo incorrecte y comensa lo artificios, és lo qu'espigolá en Mani de la Tasca de'n Rodin.

Ab tot, no ha pas sapigut encara despenollegarse d'una manera complerta de las imposicions del medi ambient; y heus aquí lo que li engendra'l dubte, y'l fá marxar vacilant a ne'l final de la tasca, després d'haver fet sa via sense preocupacions durant tota la jornada.

A son retorn de París, exposá a l'Ateneu lo Mercuri qu'havia modelat tot fent vida de bohemi en lo gran centre de l'art. Allavors, aquells qu'están al corrent del moviment artístich de casa, ensemps que demostravan llur admiració per l'obra, hi feyan observar l'influencia de diferents autors, no solament de'n Rodin. Y és que ab lo Mercuri's presentava en Mani per primera vegada com un artista fet del tot; y cap d'ells, ningú d'entre aquells intelgents se pará en recordar los primers passos de l'autor per las dreseras de l'art. En cambi ls profans, los qui no sabien res o saben molt pocas cosas en qüestions artísticas, recordant los bocets que, ans de marxar a França li servían a ne'l novell escultor pera guiarshi en obras d'algún empenyo, recordantlos aquells bocets, preguntavan si aquella estàtua era acabada del tot o encor hi tenia feyna.

Y efectivament, l'àngel cop s'ha de fer bitlla, allí estava la veritable semblansa de l'obra nova de'n Mani. No era, aquell Mercuri, altra cosa que la continuació per una via diferent partint d'aquellas obras primeras; més ben dit; eran las mateixas obras corregidas d'amaneraments y de rutinas, y aumentadas en bellesa.

Mes endevant enviá a Madrid l'Instint humá, y, cosa estranya, fou premiada l'estàtua ab una tercera medalla. No ha tingut aquesta sòrt la figura que aquest any presentá a l'Exposició. No hi fá res.

No l'ha d'enlluernar a ne'n Mani, lo brill d'aquells trossets de metall, ab quins, lo convencionalisme oficial se creu repartir certificats de suficiencia. Los grans artistas no's fan a forsa de premis: una obra d'art, y això de sobras ho sap tothom qui pot apreciarla, no la beneficia ni una malla l'aprobació d'un Jurat, per més que siga imparcial y'l formin homes entesos, com tampoch la perjudica'l menyspreu d'una generació mandrosa de sentiment; que l'hora de la justicia sonará en lo gran rellojé a despit de todas las malicias y todas las tonterias humanas.

Y tinga la seguretat en Mani, y servèixli aquesta convicció pera seguir via enllá sense preocupacions, que'l pensament d'un artista, per més que sembli un absurdó als que's diuen gent sensata, vola a tan altas regions que no poden apreciarlo's curts de vista que forman las multituds; y que la propia opinió, tractanse d'una obra propia, s'troba molt per demunt de todas las sabiasas.

QUIQUET.

Crónica regionalista
Ha arribat de Santogode Cuba nostre company de causa en Frederich Boix gerent de l'important casa «Boix Germans» tots ells de llevor catalana y de la de mena. Abans de sortir d'aquella ciutat tingué la satisfacció de veurehi onajar al Centre Catalanista y local propi la bandera de las quatre barras. En Fre-

derich Boix és l'ànima del referit centre, respectable per lo nombre y qualitat y encara més per l'entusiasme de qu'están possehits los seus socis, que mantenen encés lo caliu de l'amor a la Patria Catalana en aquelles llunyanas terras que, per obra y art dels polítics castellans, havém per sempre perdut y d'una manera tan ignominiosa.

Doném a l'amich Boix nostra més coral benvinguda.

—La Associació Catalanista del Vendrell, acordá en Junta general celebrar meetings de propaganda en diferents pobles de la Comarca, lo primer dels quals ha tingut lloch al poble de Sant Jaume dels Domenys ab exit molt falaguer.

També acordá, en principi, pendrer part en las vinentas eleccions municipals, haventse nomenat una comissió al objecte de verificar los treballs preliminars.

—Segons «Sanch Nova» lo diumenge 18 se celebrará un meeting de propaganda al poble de Riudaura, en lo que diferents oradors de l'Agrupació Catalanista d'Olot alcançaren repetits aplausos logrant un exit que a tothom satisfé.

Esperém que no serà'l darrer que ajudi a dexondar a nostre poble en benefici de las aspiracions generosas del Catalanisme.

—La colecció de Cansons Populares Catalanas ha publicat lo quadern XIII, que conté las dramáticas cansons «La Druda sorpresa» y «La esposa infidel», ilustrada cada una d'ellas ab un bonich dibuix alegoric de J. M. Comas.

A las cobertas a color, hi figuran la lletra de «La Vrema» de Clavé; «Barquejant» de Heine, y la «Cansó del Caçador» d'Eichendorff.

—La Associació Democrática Catalanista, d'acort ab l'Unió Catalanista, está organisant pera ls comensos de Setembre un meeting de propaganda catalanista a Sant Vicens de Torelló, en quina població ab aytal motiu hi ha gran entusiasme.

—Ha vist la llum pública a Lleyda y s'ha posat a la venda lo xispejant follet titolat «L'As de Bastos» del redactor de nostre estimat confrare «La Comarca de Lleyda» en Manel Roger de Lluria (a) Pi-To.

—La Junta permanent de l'Unió Catalanista, d'acort ab los elements més valiosos catalanistas de la Conca de Tremp, ha convingut celebrar un meeting de propaganda a Tremp lo dia 8 del prop-venent Setembre.

A Tremp donchs catalans a fer que ressoni la veu del Catalanisme.

—S'ha constituhit a Sant Boy una nova associació catalanista a la que li han donat lo nom de «Associació Catalanista de Sant Boy del Llobregat», haventse acordat per aclamació demanar l'adhesió a l'Unió Catalanista.

Notas comarcals

Montblanch.—Són bastants los particulars qu'instalan en sas casas la llum eléctrica, qu'és per cert ben clara y potent y foren molts més si la Empresa hagués senyalat uns preus d'instalació més enrahonats. Se diu que quan aci arribin al número de 500, de que no s'és gayre lluny, los llums venuts pera'l consum domèstich, se comensará a treballar en la conducció del mateix fluit a la vehina vila d'Espugua de Francoll.

—Dijos s'uniren en matrimoni lo nostre company d'ideas y hisenda de la Espugua en Joseph M.ª Rendé y la hermosa senyoreta montblanquina Donya Maria de la Nativitat Sabaté y Poblet. La cerimonia fou brillantíssima, assistinthi lluhida y nombrosa concurrencia, y la ditxosa parella eixí'l mateix dia cap a Valencia y Montserrat. Déu los hi mantingui sempre la felicitat.

—Diumenge passat una forta pedregada, que per sòrt no durá gayre, alarmá ab rahó als nostres paguesos y causá bastant mal en la part de terme que la rebé.

—Al Colegi de Carmelitas de l'Hospital hi ha oberta una bella exposició de treballs executats per las noyas qu'hi concorren; es una eloqüentíssima prova de la excelencia de la instrucció qu'en dit Colegi's dona. No podém citar noms de las noyas y senyoretas que hi portaren sas preciosas obras, perque caldría citarlas totes; per això las hi doném una sincera enhorabona, que's té de fer extensiva a las germanas que tant bé han lograt elevar llur Colegi a la altura dels primers.

—Se fan treballs pera crear una nova lliga de paguesos contra las entradas de bestiar en las terras, a semblansa de la que tenen formada los terratinents de la partida de «Coloma» y que tan bons resultats está donant.

Davant lo desvergonyiment d'alguns pastors, se fan necessarias associacions que nomenant, com sembla que la novella's proposa fer, gran abundor de guardas jurats, paguesos que tot treballant pugan vigilar, defensin la propietat. Avant sempre.

Llila.—La Festa Major se celebrá ab molta animació. Las funcions religioses varen ésser molt solemnes, fora de que, per haverse suprimit la subvenció de l'Ajuntament, a pesar dels desitjs del nostre estimat Sr. Rector Mossén Joseph M.ª Poblet, no hi pogué haver sermó. Després de la professó del segon dia varen cantarse per primera vegada uns goigs catalans de St. Francesch Xavier, ab los que s'han substituït los en castellá que desde molts anys se venian cantant. A tothom que n'hem sentit parlar van agradar molt.

Ab tot y que la miseria regna per aci com a senyora única, no falta un envellat pera cada una de las duas collas ea

que semblant dia sol dividirse'l jove tocanthi en l'un una secció de la missa «La vella» de Montblanch, y en l'altre una de las duas collas de gualls que llargren aquells dias lo poble ab llum apinguets. La gent jove, no cal dirho se'n atipá de bellugar las camas, malgrat no haver vingut un'altra secció de esmentada orquesta que hi havia llograda, y quina falta promogué rahons, motivant la presencia d'alguns civils, que foren innecessaris.

Ara, passat l'esclat de la festa, tornarem a cultivar resignadament las terras que quedem vora las llars d'ahont tantas families han emigrat, aquestos darrers anys, fugint dels enormes y poder imprudicis sacrificis que representa la replantació dels vinyars florissants. Ara de poch l'Ajuntament ha tingut de fer enderrocar una casa de la plassa, deshabitada com tantas altres, qu'amenassava esfondrarse. Ab això s'engrandit boy del doble aquella, y'l diu qu'estiga del tot desenrunada, presentant bell aspecte ab la robusta arcada de porxo qu'acertadament s'ha conservat. No més hi faltará fer desaparèixer a menys cubrirlo, l'infecte bassió d'aygua bruta que la adorna, constituint un perill permanent pera la salut pública que l'Ajuntament, lo poble o tots a una tindrían d'interessarse en evitar.

Arbós.—La Festa Major d'aquesta pintoresca vila, que tindrà lloch los dias 31 d'Agost y 1, 2 y 3 de Setembre, promet ésser una de las més lluhidas de alguns anys a aquesta part.

Lo programa és molt extens com veurá per lo següent resúmen:

Brandex general de campanas, grandiosa traca, dansas populares, Xiquets de Valls, castells de foch, il·luminacions, serenadas, concerts vocals y instrumentals, matinasas y cerca-vilas, sumptuosas funcions religioses, lluhidas professions, funcions teatrals per la companyia catalana del teatre Romea de Barcelona, sarsuelas, balls públichs, enlayrament de globos, y altres festas de carácter popular.

Sembla que aquest programa cridarà bon nombre de forasters.

Vilafranca del Panadés.—Estem en plena festa major, d'animació no vulguin més, puig la festa de aquesta vila és una de las més típicas y concorregudas de Catalunya, però aquest any ab molt més motiu per averhi en lo programa un nombre nou, d'aquells que llaman o sigui de great atracció. Ja devosté suposar que'm refereixo a la vinguda dels ministres, de dos d'aquiesos set afortunats que's sacrifican pera fer nos felissos. Los telegramas d'ayud de Madrid venen plens d'aspavientos puig lo govern tém que'n aquesta morigerada vila's fassi alguna demostració desagrada a n'en Villanueva; per Weyler no ha anat a Madrid.

aquí a esperar a son collega pera ferhi costat. Molt equivocats van los que's creühen que'n Villanueva sigui objecte de las mateixas mostras d'afecte que's feren a n'en Dato. Lo poble de Vilafranca, malgrat lo no haver convidat al ministre, deixarà que'ls elements caciquistas que foren qui'l convidaren (puig los cacichs se creühen que'l poble és ells) lo rebin ells tots sols y no secundará'l joch dels cacichs presentant a Vilafranca com a un poble molt bon minyo, molt centralista y molt rojo gualdo, y demostrará aixís lo molt que aprecia als representants dels partits turnants.

A las vuit d'aquest vespre procedent de Barcelona n'és arribat lo diputat Dr. Robert que vé a presidir lo certamen de l'Historia del Panadés del segle XIX que tindrà lloch demà a las 4 de la tarde al Teatre Tivoli Vilafranqués. Malgrat que l'hora de l'arribada del Dr. Robert era en la que la professó entra a l'Esgleya y's cala'l castell de foch, una gentada extraordinaria aná a rebrer-lo a l'estació composta de tots los elements autonomistas especialment de federals. Al baxar del wagó fou saludat ab grans aplaudiments y ab crits de ¡Visca Catalunya! el diputat catalanista; després va entrar al saló d'espera de l'estació ahont li foren presentadas todas las comissions dels pobles dels encontorns que vingueren a saludarlo y a las demés entitats de Vilafranca, acompanyantlo després tots fins a la casa hont s'hostatja qu'és la del metje Sr. Girona hont se disolgué la manifestació. Tothom está esperant lo discurs que'l Dr. Robert farà demà al Tivoli que diuhen serà de gran ressonancia. En ma próxima ja li faré una ressenya aixís com de la arribada qu's farà al ministre, que ja estarian contents los polítics d'aquí que fos tan nombrosa y espontánea com la que s'ha fet a Dr. Robert.—E.

ASSAMBLEA PEDAGÓGICA

Lo quart tema estigué a càrrech del mestre de Vandellós D. Francesch Vivas, y versá sobre «l'escola primaria y l'educació nacional; son valor y trascendencia; reformas que s'imposan pera que l'ensenyansa resulti feconda y redemptora.»

Es lo Sr. Vivas un dels mestres més lluhits de la comarca de Falset, y per això comptavam ja ab lo sorollós triomf que va obtenir ab lo desenrotlló del seu tema. Son discurs cautivá a l'auditori, tant per l'elegancia dels conceptes que va sapiguer presentar molt ben ardonits, com per lo sentit altament pedagógich que ab envejable encert va implimirli.

Comença diguentnos que l'estat actual d'enlayrada protesta y de sorda apatció, d'ignorancia y incultura, d'indisciplina social y egoisme, és una consecuencia il·lògica y natural del menyspreu

